Ч. 22. Poсztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 1. червня 1930 р. Рік XXXII.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орґан Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

Добре і зле у волинських виборах.

Коли судити волинські доповняючі вибори по висліді, то вони випали для нас українців добре. По перше — у виборах перемогли українські національні листи, по друге — поза національними листами вийшов один посол і один сенатор, але знов таки вони рахують себе українцями інтернаціоналістами. Таким чином вислід виборів зайвий раз підкреслює національний характер Волині, — підкреслює, що Волинь замешкують українці з невеликою домішкою інших національностей. І це є добрий бік волинських виборів.

Не менше мусить радувати кожного українця оздоровлення Волині з інтернаціональної слабости. Сель-Роб-правиця (ч. 8), яка в 1928 р. вибрала була трьох послів і одного сенатора, щезла. При соймових виборах вона дістала всього 354 голоси. Вона могла пояснювати це тим, що листу ч. 8 при соймових виборах відкликано. Але й при сенатських виборах, до яких листи ч. 8 не відкликано, ця листа дістала всього 3.148 голосів. Зійти з 45,328 голосів на кругло 3.000 голосів — де кінець існуванню Сель-Робу-правиці. Натомісць тепер вибрала одного посла й одного сенатора Сель-Роб-Єдність. Але знов таки 43.117 сельробівських голосів при виборах до сойму і 45.000 голосів при виборах до сенату в 1928 р. і 16.097 та 20.466 голосів при теперішних соймових і сенатських виборах, які впали на листу Сель-Роб-Єдности — це за два роки такий страшний упадок сельробівських впливів, що сміло можна сказати, що й це видання Сель-Робу скоро щезне на Волині. Вже й тепер, колиб виборчий дільник був такий високий, як був у 1928 р., то сельроби не провелиб жадного посла й сенатора.

І ще є один дуже важний бік волинських виборів. Там була також листа тої ґрупи, яку в нас заступає „Русске селянске обєднанє“ — себто наші москвофіли. Це-ж було на Волині, яка сотні літ була під російським пануванням. І ця листа — ч. 20 — одержала при виборах до сойму у трьох повітах 959 голосів і до сенату з цілої Волині 342 голоси. Себ-то якраз стільки, скільки на Волині залишилося насланих колись московських чиновників, військових і спантеличених московським духом батюшок. Деж є той „єдіний русскій народ“, про який товчуть в голови нашим людям москвофільські дурисвіти? Наші люде, які по несвідомости опинились в таборі тих дурисвітів, повинні витягнути собі з цього відповідну науку.

Помимо цих добрих сторін волинських виборів і помимо їх доброго висліду, не можна цим занадто захоплюватись. Бо волинські вибори мають і свої злі сторони, яких не можна легковажити, коли про характер волинської землі мають і на дальше рішати лише українці. Найслабшим місцем вол. виборів є те, що взагалі дуже мало людей голосувало. Можна це пояснювати ріжно; можна оправдувати це розміщенням виборчих льокалів, непогодою у день виборів і т. п., але самого факту цим не можна затерти. Тим більше, що свідомого громадянина ніщо не відстрашить від сповнення свого обовязку. Отже здержанням від голосовання великі маси українців виявили свою несвідомість, яка завсігди була догідним ґрунтом для жировища ворогів народу.

Не можна забувати також того, що тепер лиш самі українці поділилися мандатами. Але такого другого випадку не буде. І колиб у майбутньому захотіли українці знов ставати до виборів розбитими хоч би лиш на два табори, то вислід виборів може знов пригадати 1928-ий рік. Цеї науки в майбутньому українці не сміють забути. Тим більше, що тепер голосувала велика меншість виборців. Більшість може іншим разом по своїй несвідомости заважити на висліді виборів, який зовсім не буде відбивати українських настроїв Волині.

Фактом є, що теперішні волинські вибори виявили великий перелім у життю українців на Волині. Це треба використати і дати змогу українцям Волині вже не сходити з вибраного національного шляху. Ту змогу дасть їм спільний виступ всіх українців у всіх тих випадках, де такий виступ необхідний, щоби належно обороняти права цілого народу.

Селянство має голос.

Наразі повертаємо до тої справи, яку ми вже були порушили — до справи обєднання польських селянських партій. Польське селянство, як і селянство кожного іншого народу, не користало й не користає з тих прав, які йому слушно належаться. Помимо цього, що Польща є селянською державою і селянство повинно мати в ній перший голос, то властиво з ним ніхто не рахується. Бо то не досить бути основою сили. Треба на тій основі створити силу і так нею одудувати, щоби її ніхто не смів нехтувати.

Коли би польське селянство було свідоме і орґанізоване, то безумовно, що не хто інший, але воно тримало би в своїх руках керму держави. Але те селянство не є навіть так політично зріле, як наше українське селянство. І тому не диво, що неорґанізоване польське селянство було завсігди на свою шкоду підпорою для польських маґнатів, а селянство зорґанізоване в політичних партіях було таке розбите, що — як пише соціялістичний „Роботнік“, — „часть йшла на спілку з ендецією (з тими самими польськими маґнатами), а ріжні ґрупи сходили на бездоріжа комунізму чи півкомунізму“. Можна собі уявити ту сильну розтіч польського селянства, коли находимо його в рядах маґнатерії і комунізму.

Орґанізоване польське селянство гуртувалося колись в одинокій селянській партії „Пяст“. Згодом воно розбилося аж на три партії: „Пяст“, „Визволєнє“ і „Стронніцтво Хлопскє“, які взаїмно поборювали себе завзятіше, як котранебудь з них боролася з дійсно ворожою партією для селянства. І щож з того, що в польському соймі було поверх сотні польських селянських послів з тих трьох партій? Разом то вони булиб силою, а кожна зокрема, та ще у війні з собою, вони були ніщо.

І треба було щойно аж такої гострої господарської кризи, яка настала в Польщі, щоби ці селянські партії спамяталися і пригадали собі, що вониж усі є селянські. І справді треба подивляти політиків, провідників тих партій, які ще не так давно обкидували себе болотом, лаялися до непристойности, а тепер засіли за одним столом радити над спільним лихом. Не обійшлось тут без впливу селянських низів, але треба признати, що й у самих провідників є велике зрозуміння інтересу загалу, для якого вони забули свої особисті зневаги.

Правда — багато дехто не вірить у довготріваліcть обєднання польських селянських партій. Але правдою є і те, що ця невіра основана на переконанні про несвідомість селянських мас. Колиж зважимо, що польське селянство також не стоїть на місці і щораз більше розуміє свої інтереси, то всяке нове розбиття може бути лише хвилевим переходовим явищем. Тим більше, що й теперішнє обєднання не повстало відразу. Ще в 1928-ому році польські селянські партії записували у протоколах своїх нарад, що розбиття селянства доводить до того, що маліють впливи селянства на державу і ростуть впливи чинників для села ворожих. І вже тоді почались взаїмні накликування до згоди. Бо як пише голова „Пяста“ Вітос в начальному орґані цеї партії: „Завеликі є кошта боротьби між собою, щоби селяне дальше їх платили. Кошта селянської згоди повинні і мусять платити інші“.

З того селянського обєднання радіють польські соціялісти, пригадуючи селянам лише те, що успіх їхньої праці й боротьби буде залежати від їх солідарности з робітничою клясою. Але й ендеки у запалі боротьби з санацією пишуть, що не мають причини бути невдоволеними з приводу того селянського обєднання. Безперечно, бо як там не булоб, а орґанізоване польське селянство може мати лише додатній вплив на відносини в державі. Зокрема воно не ослабить, але скріпить польську політику на землях з незначною польською меншістю. Бо хтож, як не польські селянські партії були завсігди за кольонізацією т. зв. кресів, себто наших земель.

Обєднання польських селянських партій це для українців пересторога і наука.

Соймова комедія.

Те, що тепер у Польщі виробляють зі соймом, не можна інакше назвати, як комедією. Перед соймом відповідає уряд. Останній уряд назначено проти волі сойму, а щоб він не смів зачіпати уряду, то його — себ-то сойм розпущено по домах. Тепер посли скористали зі свого права і зажадали законом приписаним способом, щоби президент скликав сойм на надзвичайну сесію. Не скликати сойму не можна, бо це булоб проти постанови конституції. Отже його скликано і назначено перше засідання на 23. травня. Всі посли позїздилися і саме 23. травня нараджувались по своїх клюбах, як то вони будуть радити на засіданні сойму. А тут ще заки дійшло до засідання, надходить письмо президента, що засідання сойму відкладається на 30 днів. А потім? Хто його зна, мабуть знов відложать, бо про це нема виразної постанови конституції, а що таке відкладання є на руку урядові, то й відкладають.

У тому самому часі — 23. травня — нараджувався і наш Український Клюб. Але на тій нараді не було навіть згадки про соймову сесію, яку оце відложено. Зовсім звичайно — наш Клюб рахує цілу соймову комедію справою самих поляків і хай вони собі бавляться. Перед Українським Клюбом стоять важніщі завдання в краю і над ними він радив.

Це мусить мати на увазі і все українське громадянство. Бо сойм? — Ми знаємо, які то блага приходили нам від нього. Зате важніще є скріплювати свої сили в краю, які мусять нам запевнити і повагу того сойму, коли нарешті скінчиться соймова комедія.

Вислід сенатських виборів на Волині.

Вислід недільних виборів до сенату в волинському воєвідстві представляється в остаточних підсумках осьяк: Листа ч. 18 (бльок непольських народів) здобула 33.327 голосів, листа ч. 22 (соц. радикали) дістала 38.082 гол., листа ч. 36 (Сельроб-єдність) зібрала 20.466 голосів, листа ч. 3 (Визволєнє) — 6.690 голосів. Розподіл мандатів такий: **листа ч. 18 — два мандати (Левчанівський і Черняков);** листа ч. 22 — два мандати (Петриківський і Бондарук); листа ч. 36 — один мандат. Крім того Сельроб-правиця дістала 3.148 і листа ч. 20 (росіяни) 342 голоси.

Ревізії в Раві Руській.

Дня 18. травня ранком перевела поліція ревізію у слідуючих осіб: Процика Ксавера, Совика Степана, Чіха Михайла, Котовської Стефи, Гуляківної Катрусі, Кухара Володимира, Галаня Степана, Романа Шостака і Жовтого Левка. Шукали за орґаном „Сурма“, який мав довозити мабуть якийсь шофер поляк Ґрамскі Збіґнев, який саме сидить у Львові в тюрмі за крадіж в „Українській Торговлі“ в Раві руській. При ревізії в нікого „Сурми“ не найшли, але зате забрали в ріжних осіб „протидержавну“ літературу, як два числа часопису „Відродження“. одно число „Життя в пласті“.

——o——

З волинського виборчого фронту.

ТРУДНОЩІ ВІЧЕВОЇ АКЦІЇ.

Доповняючі вибори до сойму в луцькій окрузі і до сенату на цілій Волині вже відбулися. Проте відомости з передвиборчого руху на Волині не тратять своєї вартости. Ці відомости висвітлюють в подробицях волинські відносини і вказують на перелім, який відбувається в настроях українського громадянства.

У своїй праці має українське громадянство Волині до діла з труднощами від влади, але не менші труднощі створюють для нього розкидані по цілій Волині осадники. З другого боку і сельроб, який дуже скоро розвалюється, не хоче так легко здавати своїх позицій і намагається втриматись за всяку ціну. Не останню ролю у волинських відносинах грають і особисті справи людей, які рахують себе покликаними до проводу громадського життя.

Зразковими під цим оглядом є нпр. три віча на **Дубенщині.** 13. травня відбулося віче **в Іваню.** Промовляли посол Вислоцький і п. Кибалюк. Іване це велике село, але дуже залякане. Навкола села розсілося чимало осадників, які своїми доносами теоризують українське населення. Ці осадники в числі до 20 осіб прийшли на віче в Іваню. Цікаво, що на це віче не прийшла поліція. Легко можна було передбачити, що на вічу не обійдеться без більшої авантури. Не трудно було передбачити і наслідків авантури, яку счинилоби 20 осадників серед заляканого українського селянства. Щоби не допустити до можливих наслідків, посол Вислоцький передвчасно розвязав віче.

Зовсім інакше було 18. травня на вічу в **Козині,** де виступали посли Вислоцький, Целевич і Зубрицький. Туди також зібралися осадники, але не посміли виступити і дуже скоро забралися з віча. Бо народ на вічу був свідомий та й було його до півтора тисячі. Серед таких умов войовничі осадники тратять свою велику відвагу.

Дуже цікавий і характеристичний для волинських відносин випадок зайшов 18. травня на вічу в **Рідькові,** де промовляли посли Вислоцький і Зубрицький. Того самого дня відбули оба посли друге віче в **Теслугові,** а в Рідькові було вже в тому дні третє віче з черги. В 1928 р. цілий Теслугів голосував на 8-ку. Тепер вже має досить сельробівщини. Зібрані на вічу заявилися за 18-кою. До Рідькова прийшла з Острова сельробівська боївка на чолі з жінкою сельробівського кандидата Камінського. Підчас промови посла Вислоцького вона весь час викрикувала, а коли посол її успокоював, сказала, що не успокоїться, бо УНДО не хоче, щоби її чоловік Камінський став послом, а він таки мусить вийти сенатором, бо вже третій раз кандидує (!). Згодом зявився на вічу і сам п. Камінський, який так настирливо дерся на трибуну, що опинився під трибуною. Зібрані рішучо осудили поступок п. Камінського і цілу сельробівську роботу, до якої багато праці приложив саме Камінський.

18-го травня відбулося велике повітове віче **у Володимирі.** Промовляли сенатор д-р Горбачевський і посли Заваликут і Кохан. Промови сенатора і послів про значення передвиборчої праці, про шлях, яким від довгих літ йдуть українці в Галичині, про господарські справи, причини нужди села та про господарську політику польського уряду, а вкінці про організацію на всіх полях на Волині зробили на присутніх незатерте враження. Володимирчани безумовно доповнять ряди українців в Галичині у боротьбі за своє право. На це віче прийшов і сельробівський посол Чучмай. Він намагався говорити, хоча зібрані не хотіли допустити його до слова. Його виступ остаточно скомпромітував його перед зібраними а постава зібраних до його виступу виявила найкраще, що сельроби не мають чого показуватися до свідомих сіл Володимирщини.

Віча й наради в Луцькому повіті.

ҐМІНА КОЛКИ. До цеї ґміни (ґміна на Волині не означає, як в Галичині, одної громади, але кілька громад, давну волость) приїхав посол Яворський і мав 7. травня відбути в Колках на ярмарку віче. Одначе поліція не дала влаштувати віча (в огородженому підвірю) й розігнала великі маси селянства, що хотіли послухати нашого посла. Поліція заявила, що взагалі не дасть улаштувати ні одного віча на терені Колківської ґміни, що й здійснила, йдучи вслід за нашим послом й скрізь наводячи страх на населення. Одначе посол Яворський улаштував наради в селах: **Ситниці, Омельні й Рудниках.**

ҐМ. СИЛЬНО. Переїхавши з Рудник на територію ґміни Сильно, посол Яворський улаштував віча в селах **Чернижі, Гарайнівці, Холоневичах. Липні й Майдані Липенському.** Не зважаючи на робочий день, на віча зібралося богато людей. Особливо велике віче було в Гарайнівці.

ҐМ. КОЛКИ. З Майдану Липенського посол Яворський знову переїхав на територію Колківської ґміни (9. травня) і відбув віча й наради в селах: **Ничигівці, Погуляниці, Красноволі, Тельчах, Заріччу, Осниці Великій і Осниці Малій** (11. травня). Особливо численні віча відбулися в Тельчі й Великій Осниці, на які зібралися сотні людей. Всюди обіцяли голосувати на листу 18.

ҐМ. МЕДВЕЖЕ. 11. травня посол Яворський мав величезне віче (півтори тисячі люда) в м. **Чарторійську.** Віче пройшло з великим успіхом, бо населення місточка й околиць вперше почуло українського націоналіста. Досіж заходили сюди лише ріжні "клясовики". Тогож дня відбулися наради в **Чарторійську** й в селі **Цминях.**

РАЙОН ЖАБЧА. 10. травня сен. Троян відбув наради в селах **Жабчу,** славному церковною боротьбою, й в сусідній українській кольонії **Козаковій Долині,** де були люде й с. Колодежи. Ці околиці добре памятають оборону церкви в Жабчу нашим посольським клюбом.

ВІЧЕ В РОЖИЩУ відбулося в понеділок, підчас ярмарку. Зібралося біля 800 душ, представників з 16 сіл Рожишської й Тростянецької ґміни. Реферували сенатор Троян і посол Заваликут.

ҐМ. ТРОСТЯНЕЦЬ. В днях від 13. до 15. травня сен. Троян обїхав Тростянецьку ґміну й мав наради в селах: **Дубищу, Свозі, Суську, Словатичах, Вишенках, Смердині, Лукові, Незвирі, Четвертні, й Хопневі** та два віча: **в Годомичах.** Всі ці околиці обіцяли голосувати на листу 18. В Тростянецькій ґміні був також о. сенатор Татомир, що уладив 7. травня віче в Тростянці і в Озері.

ҐМ. СИЛЬНО. В днях 11. і 12. травня о. сенатор Татомир відбув віча й наради в селах: **Сильні, Карпилівці, Башликах, Цумані, Дубищу, Ромашівці і Литві** (наради). В усіх селах настрій національний і вічевики заявилися за 18-ою.

ҐМ. ПОЛОНКА. В неділю, 11. травня посол Блажкевич і п. В. Островський відбули віча в селах: **Рованцях, Голишеві й Гнидаві.** Особливо численне віче відбулося в селі Голишеві, де були селяне і з сусідньго села Новоставу. Раніше відбулися віча в цій ґміні в селах: **Лаврові, Оздові й Гіріці Полонній.**

ҐМ. РОЖИЩЕ. 12. травня посол Блажкевич відбув наради в селах: **Клепачеві, Озерці й Кульчині.** 14. травня мав наради в селах: **Башовій, Заліссю й Рудиці Козинській.**

ҐМ. ЧАРУКІВ. 13. і 14. травня о. сенатор Татомир обїхав частину ґміни Чаруків, відбуваючи віча й наради (в інших частинах цеї ґміни були інші представники нашого парляментарного клюбу, про що вже були подані звіти раніше). Протягом цих двох днів відвідано 9 сіл і кольоній, а саме: **Губин, Шпрахи, Городище, Угринів, Загаї, Михлин, Красний Сад, Чорний Ліс і Воютин.** Щодо національної свідомости, то цей район стоїть дуже низько. Тому сельробівщина не зустрічає тут належного відпору. Взагалі чим темніша місцевість, тим свобідніше ведеться **„клясове" антинаціональне** баламутство.

ҐМ. ПІДДУБЦІ. В суботу 17. травня, посол Біляк і В. Островський відбули останні віча перед виборами до сойму в селах: **Вороньневі й Лищу.** В інших селах цеї ґміни відбулися віча раніше.

КОСТОПІЛЬЩИНА. Дня 12. квітня ц. р. відбув посол Тершаковець спільно з послом Кузиком нараду в **Анатополі,** а 13. квітня спільно з кандидатом Серветником віча в **м. Деражні** і с. **Руді Красній.** В днях 4. і 5. уладив пос. Тершаковець віче в м. **Степані,** нараду в **Казимирівці,** а віча і наради в **Стидині, Мицку Великім і Малім, Яполоті, Збужу, Любаші Великім і Корчівю.**

Передвиборчі віча й наради на ГОРОХІВЩИНІ.

Ще до недавна Горохівщина мала дуже погане получення зі світом і була одним з найглухіших повітів Волині. Не було там ні Т-ва „Просвіта", ні кооперативного руху і взагалі ніхто не вів там освідомлюючої роботи. Свого часу використали це сельроби, яким удалося затягнути населення Горохівщини, особливо молодь, у свої сіти.

З хвилею, коли на Горохівщині почалась освідомлююча праця, сельроб почав помітно щезати. Особливо виявилось це підчас передвиборчої акції до доповняючих виборів на Волині в травні ц. р. Горохівський повіт обїхали здовш і поперек посли Українського Національно-Демократичного Обєднання, о. др. Пелліх і Великанович і висказуються про нього з найбільшим вдоволенням.

Від 8-го до 19-го травня влаштували ці оба посли 20 віч і нарад, які пройшли з дуже добрим успіхом. Хоч сельроби намагалися перешкаджати на ріжних вічах, то проте нігде не вдалося їм розбити віча

Віча й наради по черзі відбулися: 8. травня нарада в **Горохові,** 9. травня віче в **Підберезю** і нарада в **Стрільчу,** 10. травня віче в **Бранах,** 11. величезне віче в **Дружкополі,** де зібралося маса людей із дооколичних сіл: Охлопів, Сілець, Угів, Болиця, Долге й інші; 12. травня віче в **Бароничах,** 14. віче в Пілганах, 15. нарада в **Берестечку, Лобанівці і Новоставі,** 16. віче в **Голятині** і нарада в **Блудові,** 17. нарада в **Линеві і Свинюхах** та віче в **Кутах,** 18. величезне віче в **Локачах,** 19. нарада в **Затурцях, Кіселині, Оздютичах** і **Губині.**

Завдяки тому, що тепер працює на Горохівщині Т-во „Просвіта" й розвивається кооперативний рух, свідомість населення росте з дня на день.

Новий удар для хліборобства.

Зі всіх сторін доходять тривожні вісти про новий великий спадок цін на жито і худобу. Жито подешевіло не тільки в Польщі, але й в цілій Европі, а причинились до того більшовики. Радянський уряд продав в останнім часі на европейських торговицях коло 100 тисяч тон жита по ціні, яка не дасться оперти на ніякім купецькім рахунку. Більшовики хотять розвалити господарське життя Европи і приспішити загальну революцію.

Не менше важкий удар несе нашому хліборобству нагле подешевіння худоби, яке виносить декуди навіть 40 сотиків на кільоґрамі живої ваги. В Польщі є коло 7 мільонів штук хлівної худоби, що представляє найменше 400 мільонів кґ. живої ваги. Коли приняти спадок цін тільки по 20 с. на кільо, то страта винесе 80 мільонів зл., отже більше, як цілий грунтовий податок!

Причиною подешевіння худоби є державна господарська політика, що позволяє спроваджувати із заграниці товці, щоби дешевим хлібом і дешевою омастою приєднати собі міста.

——o——

Відгомін давних виборів.

В днях 21. і 22. травня відбулася перед трибуналом присяжних суддів у Львові розправа проти Івана Пасіки, обвинуваченого в убистві Сидора Твердохліба, хлібоїдського кандидата в часі соймових виборів 1922 р. Тому що обвинувачений був хорий після операції горла, розправа була у вязничнім будинку Бриґідок. На розправу спровадили свідків навіть з Катовиць, Варшави та Вильна. Головним обтяжуючим свідком була якась Вечоркова, перед котрою Пасіка на еміґрації в Чехах мав признатися до цього вбивства. Оборонець д-р Західний доказав ріжними фактами, що зізнання Вечоркової не заслугують на віру, однак присяжні потвердили 8 голосами питання щодо вбивства і трибунал засудив Пасіку на кару 10-літньої вязниці, даруючи йому одночасно на основі амнестії третину цеї кари.

Оборонець д-р Західний зголосив касацію.

——o——

Великий політичний процес.

Перед трибуналом присяжних суддів у Львові розпочався в понеділок 26. травня великий політичний процес проти 17 молодих українців, студентів і ремісників, яким закидують приналежність до тайної військової організації та співучасть у бомбових замахах на „Східні Торги" у Львові минулого року.

До розправи, що потреває коло 4 тижнів, покликано 70 свідків. Боронять українські адвокати д-р Ганкевич, д-р Шевчук, д-р Старосольський, д-р Шухевич і інші.

Засудили сельробів.

Посол сельробу-лівиці Кирило Вальницький станув 19. травня ц. р. перед судом у Вильні, обвинувачений за те, що минулого року в часі процесу білоруської сельробівської „Громади" явився з двома польськими послами у виленському суді і в часі судової перерви висловив обвинуваченим похвалу та поздоровлення. Згадані два польські посли втікли до більшовиків, а Вальницького засудили тепер на вязницю, перемінену на 2 роки дому поправи. Оборона зголосила відклик до висшого суду.

В Люблині відбувся процес проти 7 членів сельробу-лівиці: бувшого посла Маківки, М. Гаврилюка, Щербака, Косака, Грицая, Недопали і Климюка, обвинувачених за переворотову акцію. Маківку, Щербака і Косака засудили кождого на 6 літ тюрми з відібранням прав, Гаврилюка на 2 роки, а інших кождого на 4 роки тюрми з відібранням прав.

На організаційному фронті.

ПЕЧЕНІЖИН. В Печеніжині зближаються громадські вибори. Щоби до них підготовитися, то з ініціятиви Укр. Нац. Дем. Обєднання скликано довірочну нараду громадян міста без огляду на політичні переконання. Головний реферат про значіння громадської ради виголосив д-р Шипайло з Коломиї, а про теперішню передвиборчу ситуацію і спосіб переведення виборів говорив студент Дмитро Кузик. Вибрано виборчий Комітет, якому дано широкі повновласти і візвано все громадянство дісціпліновано виконувати його зарядження, щоби перевести вибори з найбільшою користю для українців. Рішено ставити свої листи у всіх колах. Виборчий Комітет вибрано дуже широкий, бо в складі 60 осіб, на чолі з головою о. Пельвецьким.

БЕЛЗ. 15-го квітня ц. р. відбулася в Белзі довірочна нарада повітової організації Укр. Нац. Дем. Обєднання в Белзі. Проводив нарадами п. Григорій Нагірний з Перемислова. Присутніх було 60 представників з 28 громад. Ціла нарада була присвячена виключно організаційним справам. На особливу увагу заслугує виступ п. Мороза з Махнівка, з яким погодилися всі зібрані на нараді. П. Мороз підніс, що українська національна преса замало звертає уваги на масово насилані на села такі часописи як „Сельроб“ і інші. Вибрано Пов. Нар. Комітет з головою п. Костем Пов. Нар. Комітет на чолі з головою п. Костем Магалем. Зараз після наради відбулося конституюче засідання Пов. Нар. Комітету.

—o—

Міське самоврядування у Львові.

Найвисший Адміністраційний Трибунал уневажнив, як відомо, розвязання адміністраційною владою міської ради у Львові, наслідком чого львівське воєвідство відкликавши комісаря Надольського та його прибічну раду, ввело назад виборну громадську репрезентацію. Покищо міське самоврядування у Львові улаштовано так, що число живучих радних, вибраних у 1913 р., доповнило воєвідство представниками ріжних міських угруповань, до яких увійшли також заступники новоприлучених підміських громад, разом до числа 130 осіб.

Між ними є такі українці: 1) Децикевич Володимир; 2) Фольмес Йосиф (від Т-ва робітників і слуг „Праця“), 3) д-р Говикович Альфред; 4) Кусик Андрій (від проф. організації друкарів); 5) о. Лопатинський Дамян; 6) інж. Мудрак Юліян; 7) Стефанович Осип (від купців); 8) Темницький Володимир (укр. робітн.); 9) Заячківський Микола.

Крім того ввійшли до Ради ще такі „репрезентанти руского населення“: Рубель Леонтій (від „Згоди“), Тарнавецький Петро (здається греко-католик) і „русскі аграрники“ з „Народного Дому“ — Мих. Бачинський і д-р А. Лисяк.

Нова Рада уконституується в той спосіб, що вибере президента міста і 4-ох віцепрезидентів.

Народний Дім в Бережанах.

Українське громадянство в Бережанах приступило до будови Народнього Дому, в якім знайдуть приміщення численні українські установи. Дім має станути на передмістю Адамівці, де п. Марія Кізимова подарувала на те площу.

Дня 4. травня відбулося посвячення підвалин, якого довершив місцевий парох о. Е. Бачинський при великій участи громадянства, яке й зібрало вже частину гроший. Душею будови є адв. д-р Бемко, що станув на чолі комітету будови і своєю енергійною діяльністю дає запоруку, що Бережанщина переведе швидко розпочате діло.

—o—

У Більшовицькому „раю“.

Більшовики перемінюють життя по містах і селах на військовий лад. Для кождої особи визначено, в що має убиратися, що і кілько їсти, чим займатися і т. п. Для населення Москви установлено такий порядок:

400 грамів чорного хліба на особу денно. Тричі на місяць замісць хліба дають фунт (40 дк.) муки. 16 разів на місяць кождий дістає 100 грамів мяса, раз на місяць 20 гр. масла. Крім того призначено для особи місячно: 100 гр. чаю, 1 кільо і 200 гр. цукру, 800 гр. каші, 400 гр. селедців (але тільки для робітників, що є членами ріжних кооператив). Кождий мешканець Москви має також право до 1 літри денатурату (спиртусу до палення) і 400 гр. мила на місяць. Яйця, молоко і риж дають тільки родинам, що мають діти у віці низше 12 літ.

Одяги, вовняні і бавовняні, дають тільки малолітним робітникам. Мають право купити 4 метри матерії місячно на родину. Що три місяці вільно купити собі шпульку ниток.

Так виглядає щоденне життя в тім більшовицьким раю, який більшовики хотять накинути цілому світови.

НОВИНКИ.

Дня 1. червня здержуємо висилку часопису всім передплатникам, котрі не вирівнали своїх залеглостий за передплату. Адміністрація.

— Практичний пасічницький курс у Львові. Від 5—9 червня ц. р. Т-во „Сільський Господар“ у Львові влаштовує практичний пасічницький курс. На курсі викладатимуть наші кращі пасічники. Практичні вправи відбудуться на пасіці Т-ва на Ялівці. Курс є безплатний. Про харчі і приміщення старається кожний курсант для себе. — Зголошення слати на адресу: Т-во „Сільський Господар“, Львів, вул. Зіморовича ч. 20.

— Тверезість їм не до вподоби. В Саранчуках пов. Бережани відбулися загальні збори читальні „Просвіти“, на яких д-р Возняк з Бережан виголосив реферат проти алькоголю. Місцева поліція подала до суду голову читальні о. Кордубу, референта і делеґата філії д-ра Логуша за нелеґальні збори, а крім того до прокуратури за скарбову провину, що поширюючи в селі тверезість зменшують доходи державному скарбові. В Саранчуках 750 громадян присягло не пити горівки. Суд звільнив обвинувачених від вини і кари.

— Урожайне літо заповідається цього року. До урожаю причинилась минула осінь і зима. Мало засівів вимерзло та випріло, тільки миши наробили шкоди, головно в конюшині. Стан засівів наслідком частих дощів представляється дуже добре. Повинно бути багато овочів і ягід.

— Труднощі виїзду до Канади. Канадійська влада видала розпорядок, що обмежують вїзд чужих робітників. Виїзджати можуть тільки робітники, що мають афідавіти, перміти або поіменне покликання з Канади, чи еміґраційного уряду або залізничого товариства.

— Великий град. Повіт Барановичі навістила 20. травня буря з градом величини курячих яєць і знищила 10 громад. Крім великих шкід у засівах і садах, град наробив знищення серед дробу і домашніх звірят, бо погинули навіть телята і корови. Зачувати, що були жертви в людях.

— Три засуди смерти у Львові. Перед трибуналом присяжних судів у Львові відбулася розправа проти Михайла Разіка, пекарського робітника зі Старого Села, що при помочи свого товариша Володислава Кладка убив у лісі між Давидовом і Винниками під Львовом 27-літнього пекаря Шміра з Винник. Бандити зрабували йому 240 зл. і втікли до Львова, де їх арештовано. Обох засудили на кару смерти через повішення. — Третім засудженим на смерть є Павло Гнідець, що разом зі своїм братом Михайлом відповідав за вбивство Юрка Задорожного і підпалення стодоли в Сеньківцях пов. Рава Руська. Все те сталося в часі боротьби двох таборів у селі: молодшого і старшого. Михайло Гнідець дістав 6 літ тюрми.

— Повінь в Румунії. Крім Підкарпаття у Сх. Галичині виступила повінь також на Буковині, в Молдавії і в Семигороді. Вода заляла сотки сіл і міст. Затонуло багато людей.

— Смерть від грому. Підчас бурі над Вороновом пов. Городок грім ударив у хату Івана Маруняка і вбив його та 8-літну дівчинку. Хата згоріла.

— Дурисвіти. В місті Хелмжи арештували директора цукроварні та його помічника за те, що продавали селянам нечисту чілійську салітру як штучний навіз. До тої салітри вони додавали 30 до 40 проц. піску. Цукрові буряки не хотіли від такого піску рости і селяни мали через те велику шкоду.

— Нарешті мають його. В німецькому місті Діссельдорфі арештували 47-літного візника Петра Кіртена, в якім пізнали злочинця, що убив минулого року двайцять осіб, переважно жінок.

— Американські збросння. Армія Зединених Держав північної Америки дістане незабаром воєнні бальони, збудовані як літаючі твердині. Будуть це немов величезні металеві бочки, довгі на 164 м. і широкі на 36 м. Залога буде складатися із 42 вояків, що будуть мати 10 скорострілів з амуніцією, 10 сотнарів бомб а два боєві літаки. Цей воєнний великан буде летіти 270 км. на годину, а кошти його обчислюють на 5 міліонів долярів.

ПОМЕРЛИ.

Іван Попадюк, управитель школи в Криволуці, помер в Кросні в 38-ім році життя. Брав участь в українській визвольній війні, де набавився недуги, що приспішила його смерть.

Ілярій Томоруг, бувший старшина У. Г. А., родом з Буковини, помер у Відни, куди виїхав лічитися, в 39-ім році життя. В. Й. П.

Василь Яртимець, бувший старшина У. Г. А., окінчений студент прав, помер у Немирові.

о. Лукіян Січинський, парох Мшани, помер 23. травня ц. р. В. Й. П.

З господарської практики.

Промислове городництво.

Городничий інтерес може бути дуже поплатний, але його поплатність залежить від ріжних місцевих обставин. Чим близші городничі продукти до місця зьбуту, тим менші є кошти доставки, тим скорше і лішпий також доходить до рук споживача. Тому найкраще закладати городничий інтерес при великих містах або в околицях лічничих, купелевих, на літниськах, в місцевостях фабричних і т. п., де є запевнений збут.

Близькість таких місць є дуже корисна для самого збуту, але тоді коштує багато і купно чи винаєм ґрунту і сам робітник. Чим дальше від більших центрів, тим дешевше прокормиться робітник, тим лекше його дістати, і то за ціну нижчу. Отже заходить питання, що є корисніше: чи платити великі гроші, а за те мати легку і дешеву доставу продуктів, чи ощадити на платах, а за те мати доставу труднішу і дорошу? Це питання дасться рішити лише у кожнім випадку зокрема. Часто може бути більше віддалення продукційного місця оправдане і конечне; именно коли цілу продукцію можна під догідними умовами збувати залізницею в одні руки до городових — консервових фабрик. І часом більше віддалені ґрунти дають кращі виглядн на богату продукцію ніж ґрунти до міст ближчі. Часто буває, що віддалені теплі положення уможливлюють скорший зріст, скоршу зрілість, або видають продукти лішпої якости. Така лішпа якість є більше покупна і краще плачена.

Взагалі підсоня має велике значіння в культурах городничих. Хто не має відповідного підсоня, не може пускатися на ведення городничих культур. В новіших часах приходять до нашого краю всілякі городові продукти з околиць полудневих, з Угорщини, з Італії. З тими продуктами ми не можемо видержати конкуренції, хоч вони мусять платити значні кошти транспорту. Але мешканці нашого краю, котрих заграничні продуценти з теплішого підсоня перемагають вчаснішими продуктами, не є всі у всіх околицях покривджені. У нас також деякуди находяться дуже корисні кліматичні сторони, де всякі городові продукти є на тиждень два скорші, ніж ті самі продукти в інших сторонах. Це є перші продукти городові і вони приносять найбільше гроша. Дуже часто ходить лише о вчасність кількох днів і це рішає, чи якинебудь культура буде поплатна або ні.

Застановляючись над справою поплатности городових культур, треба брати під увагу: 1) оскільки саме положення є для культур корисне, 2) оскільки корисне є дане положення для дешевої продукції, отже дешева земля, дешевий гній, дешевий робітник, 3) оскільки корисне є дане положення для збуту. З огляду на 1) ми маємо культурні ростини, що майже всюди удаються добре, і при котрих о пару днів скорший розвиток не значить багато. Але є і такі ростини, для котрих корисне кліматичне положення є конечне. До 2) дешева продукція є важна тоді лише, коли товар через утруднену дальшу доставу і через брак скорого і запевненого збуту не обнизиться на вартости. Що це приміром поможе, як хто зможе на дешевім ґрунті і дешевими робітниками віддати один кільограм шпарагів за 20 сотиків, коли нема для нього змоги цей дешевий товар доставити там, де мешкають відборці? Тут помимо дешевої продукції міг би він витримати лише при помочі фабрики для консервів. До 3) збут поза саму місцевість. До цього потрібна близька залізнича стація і як найскорша доства до місць відбору. Чим менше тривкий є городовий продукт, тим скорша мусить бути його відстава.

Важний є також особистий звязок продуцентів зі своїми відборцями. Через брак цього звязку не може розвиватися меткість купецька, бо нема належитого розміркування умов, пануючих на місци збуту. І в місцевостях віддалених була би можлива неодна культура, якби підприємець стикався зі своїми відборцями, відвідував їх частіше в часі розвитку головного інтересу і виробив собі ясний погляд на стан торговлі та вимоги, які до нього ставляться.

Про відрочення та зменшення часу військової служби.

(Конець).

Де вноситься прохання і хто рішає про відрочення?

Прохання про відрочення вноситься до того старости, де поборовий є записаний в книгах поборових і староство рішає про признання відрочення.

З огляду на це, що про відрочення рішає староство, українці мають право вносити прохання в українській мові.

Хто має право прохати про відрочення військової служби?

Вносити прохання про відрочення військової служби мають право:

1) поборові,
2) батько, дід, баба, рідні природні, правесні і неправесні брати і сестри,
3) правні заступники названих вгорі осіб.

Речинець вношення прохань.

Прохання про відрочення військової служби треба вносити найпізніше до 14 днів від признання поборового здібним до військової служби. Лише тоді, коли причини відрочення повстануть пізніше, можна внести прохання до чотирьох тижнів від одержання відомости про повстання тих причин.

Правні засоби проти відмовного рішення.

Проти відмовного рішення староства про признання відрочення прислугує відклик до воєвідства. Відклик вноситься через староство до 14 днів від доручення відмовного рішення. Від відмовного рішення воєвідства можна внести позов до Найвищого Адміністраційного Трибуналу.

Скорочення часу військової служби.

Прохання про відрочення військової служби одиноких живителів родин і власників рільних господарств треба вносити щороку і влада може новобранцеві признавати відрочення з року на рік аж до 1. жовтня того року включно, в якому новобранець кінчить 23 роки. У слідуючому році приділюється новобранця до чинної військової служби, але лише на 5 місяців, а по відбуттю її приділюється його до резерви. Міністерство військових справ окремим розпорядком заряджує щороку, що певна скількість тих осіб, що користали з відрочень, має відразу перейти до резерви без повнення 5-місячної служби.

Зразок ч. 1.

(Прохання про відрочення військової служби одинокому кормителеві родини).

До Повітового Старства
в Дубні.

Мого сина Андрія, уродженого дня 21. серпня 1909 р., признала поборова комісія дня 10. травня 1930 р. здібним до військової служби і приділила до піхоти.

Відбування військової служби позбавилоби мене одинокого джерела удержання, тому що по смерти бл. п. мого мужа Павла, син мій Андрій був моїм одиноким живителем. Я сама є вдовою і маю 56 літ, а від двох літ хорую на гостець в гострій формі, так що осінню і весною цілими тижнями не можу встати з ліжка. Ніякого маєтку не маю.

Супроти того прохаю Хвальне Староство про відрочення мому синові Андрієви військової служби.

Анна Чепіль,
зарібниця, зам. в Мошкові.

Залучники: 1) фамілійний витяг,
2) посвідка громадського уряду про маєтковий стан.

Зразок ч. 2.

(Прохання про відрочення військової служби власника рільного господарства).

До Повітового Старства
в Перемишлянах.

Як власник одержаного в спадщині по моїх родичах Осипови й Анні з Комарів господарства, положеного в Янчині, прохаю про відрочення мені військової служби. Мене признала поборова комісія дня 25. травня 1930 р. здібним до військової служби і приділила до кавалерії.

Моє рільне господарство виносить 20 морґів а катастральний дохід з нього 40 золотих річно. Крім зґаданого рільного господарства не маю ніякого іншого майна, ані побічних доходів і воно становить одиноке джерело удержання для мене і моєї жінки.

Янчин, дня 5. червня 1930.

Іван Процишин
господар в Янчині, пов. Перемишляни.

Залучники: 1) доказ набуття в спадщині господарства,
2) посвідка про величину господарства,
3) посвідка громадського уряду,
4) витяг з катастральних аркушів.

ДОПИСИ.

РІВЕНЩИНА. Ми вже повідомляли про те, що 11. травня поліція заборонила віче посла д-ра Загайкевича і сенатора д-ра Горбачевського в селі Оржеві клеванської ґміни. В загородженому подвірі зібралося там поверх 300 людей місцевих і з сусідніх громад Грабова, Броник і інших. Коли вже розпочалося віче, надбіг комендант місцевого постерунку і сказав, що на поручення рівенського старости не допустить до віча, якщо воно не зголошене на 24 години. Після цього розігнав людей і до віча таки не допустив. Не помогли ніякі представлення обох наших парляментарів, що передвиборчі віча в замкненому місці не вимагають ніякого зголошення. Посол д-р Загайкевич гострими словами запротестував проти цеї заборони і заповів прилюдно, що проти старости і команданта постерунку внесе карне донесення до прокураторії. Потім ще довго наші парляментарі розмовляли з гуртами людей, які не розходились до дому. Незвичайно гарно вдалися дня 14. травня віче в селі **Коловерть** і пізно вечером в селі **Даничові.** Промовляли посли д-р Загайкевич і Максимович. Особливи незабутніли для всіх учасників остануть збори в Даничові, де майже до півночі нарід одушевлено прислухувався промові посла д-ра Загайкевича, який викликав перед слухачами спомини нашої минувшини і тяжких змагань за права і волю українського народу.

УГНІВ. **З приводу недавних пожеж.** 7. травня ц. р. згоріло в Угнові 16 будинків, а зараз другого дня 8. травня пожежа знищила 28 мешкальних домів і 24 господарських будинків. Якби не поміч міщанства й повна посвята наших Лугів, то пожежа булаб знищила половину міста. Особливо треба підкреслити геройську поміч наших луговиків з Піддубець, Вербиці, Вільки вербицької і охотничих пожежних дружин з Карова, Домашева і інших громад. Луги, яким відмовляється не лише матеріяльної помочі, але й ще переслідується їх, показуються найгарнішими примірними пожежними товариствами. Зате міська вогнева сторожа, що так бутно виступає на ріжних парадах, підчас великої пожежі в Угнові показалася маловартісною. Міщанство звязує це з 11-літньою господаркою комісарщини і страшно на неї обурене. Підчас пожежі лише завдяки розважному впливові деяких чинників не дійшло до чинних виступів. З громадських фондів дається ріжні запомоги бурсам ТСЛ, „стшельцам“, „пшиспособєням“, СС. Феліціянкам і т. д. Громаду обтяжується великими пожичками, але грошей нема навіть на такі потреби як приладдя до гашення вогню. Керниці в місті „зе зґлєндуф санітарних“ позамикані, невичищені, а підчас пожежі забракло в них води і це збільшувало катастрофу. Сикавка вогневої сторожі в занедбанні, половина бочковозів перероблена на скроплячі вулиць, а підчас пожежі великі фахівці з моторовими сикавками кричали безрадно за водою, якої не було. За те все безладдя громадянство обвинувачує давніших і теперішнього комісара д-ра Тшоса, який є лише гостем Угнова і не знає потреб містечка, й цілу прибічну раду, яка довела містечко під оглядом безпеченства до катастрофального становища. Громадянство домагається, щоби покінчити раз з комісарщиною та віддати долю міста в руки вибраної ради.

КОСТОПІЛЬ НА ВОЛИНІ. **Шевченківська академія.** Заходом місцевого громадянства відбулась тут академія в память 69 роковин смерти Т. Шевченка. З повіту прибуло багато селян, що виповнили по береги салю місцевого театру. Таку академію має Костопільщина рік-річно. Цього року була особливо врочиста й гарна. Настрій селян піднесений і високо патріотичний. Після відспівання хором „Заповіту“, б. посол Серветник і посол Максимович, котрого зібрані витали гучними оплесками, виголосили реферати, що зробили помітне враження. Хор місцевої читальні „Просвіти“ під орудою п. Серветника відспівав десяток гарних пісень. Опісля деклямували селянські діти вибрані вірші Шевченка. Свято скінчилось відспіванням національного гимну і причинилось до зміцнення національної свідомости учасників.

ГРІМНО пов. РУДКИ. **Що на це церковна влада?** В нашім селі не перевелось панування кацапщини, яку підтримує місцевий парох, о. Даниїл Куцій. Забуваючи на свій душпастирський обовязок давати примір християнської любови ближнього, він робить ріжницю між кацапами й українцями, яких ненавидить і переслідує на кождім кроці. Боже борони приняти Українця в члени кооперативи а в парохіяльнім уряді накивує кождому, що „ти русскій челавєк а не українець“. В школі лає українських дітей ріжними словами. Свою ненависть до українців показує навіть в часі богослужень. На другий день Великодня, коли вийшов з процесією на цвинтар і правив панахиду та читав евангеліє на гробах, то гроби українців обминав, хоч вони хотіли платити наперед. Одному звернув навіть гроші а евангелія не прочитав. Чи так поступає слуга Божий? Можеби церковна влада заопікувалася близше панотцем, що видко розминувся зі своїм званням.

БІЛОГОЛОВИ пов. ЗБОРІВ. **Читальня чи коршма.** День 16. травня ц. р. святкувало наше село врочисто в память знесення панщини. Після богослуження відбулося посвячення памяткового хреста коло читальні при великім здвизі народу і при участи процесії із сусіднього села Нетерпимець. До полудня було все дуже гарно, зате пополудни зробилася в читальні і кооперативі коршма. Управа кооперативи доставила від коршмаря жида горівки і пива і зачалася піятика, гульня, а вкінци бійка так, що орхестра вивтікала вікнами. Ніодин свідоміший член читальні не міг увійти до середини, бо вона виглядала на коршму. Не менш порядні люди в кооперативі. Ще на Різдво люди заколядували 15 зл. на Рідну Школу і передали управі кооперативи, але вона доси не відіслала грошей куди треба. Чи так має бути? **Свідомий.**

Тиждень еміґранта.

Дня 12. травня ц. р. відбулася старанням Президії Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові конференція, присвячена справі „Тижня Еміґранта“, який має відбутися в днях 8—16 червня в цілім краю. В конференції взяли участь члени управи товариства, представники українських установ і преси. Реферат про „Тиждень Еміґранта“ виголосив секретар товариства д-р В. Константинович.

Завданням „Тижня Еміґранта“ є освідомити найширші верстви нашого громадянства про вагу еміґрації під сучасну пору та про значіння суспільної опіки над еміґрантами. Крім цього буде збіркова акція, що має помогти до докінчення „Еміґраційного Дому“ у Львові та до здвигнення еміґраційних захистів в Станиславові і Тернополі.

Для переведення цього Тижня завязався Комітет, в склад котрого як почесний член входить між іншими Митр. А. Шептицький, а як ділові члени през. М. Заячківський і д-р В. Константинович. Комітет приготовив виклади, кінові вистави, видання популярної брошури про еміґрацію і т. п.

Українська суспільність досі мало інтересувалася тією справою. Тимчасом еміґрація на наших землях йде безперервно, тисячі людей рік-річно кидають рідний край і для свідомої суспільности це не повинно бути байдужим, куди еміґрант їде, чому він їде, чи ним хто опікується і т. д. Товариство Опіки над українськими еміґрантами вже три роки веде інформаційну та опікунчу акцію і протягом того часу тисячі людей користали з його допомоги.

Одначе робота Товариства потребує піддержки всего громадянства, щоби мати доступ до найдальших закутин краю, щоби вирвати українських еміґрантів з рук обманців, щоб управильнити еміґраційну струю і піддати її під громадянську контролю. Саме це задумує товариство перевести в часі „Тижня Еміґранта“ і тому взиває до співпраці українські культурні і економічні установи та українську пресу.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.